

JAROSLAV KABÍČEK / Z NEOTIŠTĚNÝCH PŘEKLADŮ

(*11. 10. 1931 - †2. 2. 1996)

**GAVRILA DĚRŽAVIN/
POZVÁNÍ NA OBĚD**

Šeksninští zlatí jeseteři,
kajmak a boršč jsou na stole;
vínem se blyští, punčem šeří
karafy, vinné pistole;
z kaditelníc se vůně line,
ovoce tone v zelenině;
sluhové zatajují dech:
vědí, kdo jaká má tu práva,
a mladá paní usměvavá
zdvořile stojí na schodech.

Zvu tě, můj dávný dobrodinče,
po dvacet let mi oddaný,
zvu tě, můj dům - ne rezidenci
se zlatem, stříbrem, řezbami -
pocti návštěvou: jeho přednost
je dobrý vkus a upravenost,
pevný mrav v duchu zásad mých;
přiď oddechnout si od starostí,
pojíst a popít do sytosti,
bez chodů zdraví škodlivých.
Podle stavu či nadhodile
obvykle zve se na oběd;
já zval jen hosty srdci milé.

Kdo škodí mi, chce závidět
nebude svědkem u tabule.
Přijď, můj anděli dobré vůle,
a užij všeho po chuti:
zášť nepotřísni ryzost vztahu,
nepoctivý krok mého prahu
se netkne – garantuju ti.

Přátelům, jež jsou mými hosty,
a kráse dnešek zasvětlím;
znám cenu lidské důstojnosti
a vím, že život je jen stín:
mládí se ani nerozzáří
a už máš za patami stáří
a za plotem smrt poulí zrak;
běda – tak proč to nepochopit,
jednou se v květech neutopit
a nezapudit z čela mrak?

Pokavád ještě v chladném dešti
se neztápějí jasné dni,
a nebem promodrává štěstí,
hladíc nás rukou sluneční,
pokud mráz nezasklívá louže
a v sadě ještě kvetou růže,
ke kterým můžem přivonět,
těšme se spolu ze života
a všeho, čím nás k sobě poutá,
každému přece patří svět.

A jestli ty či někdo jiný
z pozvaných drahých hostí mých
dá přednost zrcadlové síni
a krmím v carských palácích,

ať nechodí pak ke mně s miskou –
netajím svoje stanovisko:
blaho není mít zlatý pás,
jíst vzácná jídla, slyšet tuše,
ale být zdravý, znát klid duše; –
jen střídmost šlechtí hodokvas.

VYZNÁNÍ

Neuměl jsem se přetvařovat,
na bezúhonného si hrát,
za úřad protřele se schovat,
ani se filozofem zdát.

Měl jsem rád upřímnost, ne pózu,
netoužil jsem se líbit všem,
lidské srdce a lidský rozum
byly mým géniem.

Když inspirace probudila
oheň v mých strunách i můj hlas,
zpívala ze mne boží síla
a zářil ze mne boží jas.

Jestli mé písně opěvaly
pozemské vládce tu a tam,
pak proto, že se lidumily zdáli
mým důvěřivým představám.

Jestli jsem halil do vavříňů
vojevůdce za hřmění děl,
pak proto, že do duší synů
jsem jejich chrabrost přelít chtěl.

A jestliže jsem mocným uším
směl špitnout pravdu, která tne,
vedla mne touha celou duší
prospěť jim, vládci, otčině.

Pošetilostmi světa přítom
byl jsem jak jiní omámen;
především krásou: v hloubi skrytou
i zpěvu hodným kouzlem žen.

Krátce: když hořel slastný plamen,
padal a zase vstával jsem.
Chytráku, hoď na můj hrob kámen,
jestli sám nejsi člověkem!

POSLEDNÍ OSMIVERŠÍ

Řeka času v svém prudkém vření
poskytne místo činům všem:
topí v propasti zapomnění
národy i trůn za trůnem.
A jestli něco přetrvává
díků lyře nebo pozounu,
zhltne to věčnost, tlama žravá,
po osudovém zákonu...

Gavrila Romanovič Děržavin (1743–1816), ruský klasicistní básník.

BORIS POPLAVSKIJ/
ČERNÝ A BÍLÝ

Meč smrti syčí v mlze zamklé,
naše hlavy i duše stíná, svistí.
Stíná páru na zrcadlovém skle,
prožitou minulost i naše příští.

Vrabčáci snových vizí hladem svým
horlivě vyjídají rosol mozku,
jenž v přízračném úpalu slunečním
skapává na zem jak krůpěje vosku.

Krví černou i krví, jež se bělá,
prýští defektní stěna nádoby.
Na dvou dvoukolácích vezou rádoby
ve všem si rovné poloviny těla.

Na různých hřbitovech jsem pochovaný,
v nebi i pod zemí mám zastání.
A sudičky dvě přou se při mši ranní,
do koho že jsem zamilovaný.

Boris Julianovič Poplavskij (1903–1935), ruský básník, emigrant.

MYKOLA ZEROV/
O I TRIAKONTA

O. F. Burgardtovi

A kolem pustina jak plevely, jak chrást...

Vzpomeňte: za vlády třiceti tyranů
byly ty samé pomatené doby:
agora i Pnyx umlkly jak hroby,
mlčely soudy i sbor prytanů.

Jen občas jako zásah do choroby
se ozýval smích Aristofanův,
Sokrates jak vždy vyjadřoval profánní
a děti rojily se – ty neklid jen zdobí.

To samé dneska. Dávno odvanula
naděje ve spásného Thrasybula.
A my? Kde máme na své chrásty rýč,

motyky na plevel a lék na svoje rány?
Dětskou slepotu? Sokratovský bič?
Úzkostné Aristofanovo zlehčování?

ELEGIE

Černá led v tramvajových kolejkách
a v tmavých ulicích už modrá jaro;
pohoda mého mládí s jasnou aurou
jde vstříc zlým časům, co teď žijem v nich.

„Jsi to ty vskutku? V jakých bezcitných
učebnách rozvíjela schopnost starou
tvá radost, řítící se plnou parou?
V jaké jen trýzni sis teď dlouze vzdych?

A pamatuješ, jaké tehdy bylo
pověří? Nebe? Husí křídlo smylo
z nich prach a špínu, zašlou maličko.

Jak zvonil led, jak prudký byl děj tání,
jak to, co zdálo se být pouhé peříčko,
dneska bys možná neunesl ani!“

Mykola Kostantynovyč Zerov (1890–1941),
ukrajinský básník a překladatel, klasický filolog.

MAKSYM RYLSKYJ/

* * *

Už začala vřít voda v konvici,
příjemně bolí unavené nohy.
Vyčkává za obzorem jasný cíl
daleké cesty, nevroubené hlohy.

Jak ostře odděluje bílé mraky
a modré nebe prostor nad hlavou!
A jak hřejivě dotek boží ruky
konejší duši, donedávna bolavou!

Rachotí vlak a teskně drnčí dráty,
úzkostné telegramy kdosi posílá –
poutník pojednou vlastní stopu ztratí,
jak spěchá poli, jež se před ním rozlila.

Zavoněl čaj. A chřstl sladký osmihran.
Pohaslý oheň dýchá siným dýmem.
Všichni jsme poutníci: pán jako kmán.
A všechny cesty končí – Římem.

* * *

Jak Odysseus, ztrmácený bludnou poutí
po modrém moři, i já, unavený životem,
ulehl v stínu staré sykomory,
zaryl se do listí a na vše zapomněl.

Jakési myšlenky – či jejich stíny – těkají
polodřímotou. Listí třepotá se,
na kmeni vízne bílý odlesk slunce
a malý brouček po něm leze semo tam.

Také já usnu v bezstarostném šumu
s nadějí, že mě při míčové hře
ze spánku vzbudí něžná Nausikaá,
ztepilá dcera fajáckého krále.

Maksym Tadejovič Rylskij (1895–1964), ukrajinský básník.

JAN ŠULC / VZPOMÍNKA NA JAROSLAVA KABÍČKA

Jardu Kabíčka jsem poznal v roce 1990, kdy jsem nastoupil na místo redaktora v nakladatelství Odeon. Zpočátku jsme se jen zdravili a nevidali se často, a bohužel už si nevzpomínám, jak se přesně stalo, že jsme si začali být bližší. Snad to bylo díky české poezii, konkrétně svazku básní, esejů a překladů Josefa Palivce, Divišovým Žalmům a sbírce Petra Krále Chiméry a exil – všechny tři Jarda pro Odeon redigoval a patrně nad nimi jsme spolu začali hovořit o poezii, ale nejen o ní. Zaujalo mě, s jakou vášnivostí k redigování těchto knih přistupoval, jak poezii prožíval. To nebyl běžný redaktorský přístup, ale až jakási klukovská tvrdohlavá zaujatost – cítil jsem, že pro Jardu česká poezie znamená mnohem víc, než co dává tušit jeho renomé překladatele poezie ruské a bývalého redaktora Světové literatury. Je zajímavé, že ač byl Jarda rusista, o ruské poezii a jejím překládání jsme spolu nikdy moc nemluvili. Několikrát mi sice vyprávěl o svých prvních překladech Bělého, které ocenil Jan Zábřana a které po letech vyšly v mladofrontovních Květech poezie, a říkal mi i o rozpracovaném a stále neuzavřeném překladu Pasternakova Spektorského, ale jinak jsme mluvili jen o věcech českých, o české literatuře, ale zejména o Jardově životě, jeho anabázi po různých pracovních místech, o venkově, z něž přišel do Prahy, a především o druhé polovině padesátých let, o období, které se snad nejintenzivněji vtisklo do jeho paměti, aby znovu a znovu vyplouvalo na povrch a opětovně jej: dráždilo – to je přesné slovo pro vystižení častého stavu Jardovy myšli. Jarda byl člověk nervní, neustále nastražený k zachycení nových podnětů a neustále něčím drážděný. Dráždila ho politika, lhaní ve veřejném životě, lhostejnost ke kultuře i válka v Jugoslávii, k níž se často vracel – dokonce si doma do knihovny za sklo zasunul fotografii Sarajevského stadionu s tisíci hrobů. Často na tu fotografii ukazoval a rozčiloval se nad zpustnutím lidství, které on v Jugoslávii viděl a cítil již před lety a které nyní dostalo takto tragický průchod. Jugoslávie vůbec pro něj měla zvláštní význam. Byla to první cizí země, kterou v životě navštívil – když se v padesátých letech po XX. sjezdu KSSS u nás poprvé alespoň nepatrně pootevřely hranice. Tato první cesta do zahraničí pro něj znamenala nadechnutí, které ho ovlivňovalo až do konce života, a dala mimo jiné vzniknout i jeho nejzajímavějším vlastním básním, psaným během ní a těsně po ní. O svých vlastních básních Jarda mluvil jen v náznacích a jakoby na okraj, přesto jsem cítil, jak nesmírně mu na nich, či na mém soudu o nich, záleží. Stále říkal, že je připravuje, aby mi je dal přečíst, ale tento okamžik neustále oddaloval. Význam svého psaní opětovně bagatelizoval, sám sebe

uměňoval a říkal, že na vlastní poezii je už pozdě, že nechce lézt někam, kam nepatří, a že je prostě jen překladatel z ruštiny a dost. Když se jeho nemoc začala rychle zhoršovat, připravil konvolut svých básní do čtyř objemných fasciкул, které mi předal s tím, že je po přečtení mám zničit. Dokonce výslovně do prvního z nich napsal, že jeho verše patří ohni. Byl jsem si zcela jist, že je to jen jakési gesto mezi kamarády, jakási slupka, o níž oba víme, že je jen jako. Jarda čekal na můj soud o svých básních napjatě, a ještě v našem předposledním telefonickém rozhovoru jsme si z jeho popudu slibovali, že se sejdeme a básně spolu důkladně probereme. Chystal jsem se k Jardovi na návštěvu s fotografem Pavlem Štollem, jeho kamarádem, a těšil se, že si rozvrhne podobu sbírky, kterou rychle připravím pro edici poezie nakladatelství Torst.

Den před naší návštěvou mi Jarda večer telefonoval a návštěvu zrušil, protože místo nás přijde někdo z jeho rodiny. Odjížděl jsem právě na týden na Šumavu, domluvili jsme se tedy, že se mu ozvu po návratu do Prahy. Ještě jsem mu z Javorníku poslal pohled... a už jsem se s ním nikdy nesešel. Vzpomínám, jak jsme mu hned po mém návratu ze Šumavy volali po ránu s Jiřím Rambouskem z bytu Viktora Stoilova v Opatovické ulici a jak telefon nikdo nebral. Mysleli jsme si, že Jarda je patrně opět na interně v Bohnicích a že za ním zase zajedeme... v ten den už ovšem, a to jsme v danou chvíli nevěděli, nebylo kam.

Jednou za mnou Jarda v odeonské redakci přišel a já se mu svěřil se svým plánem na vydání výboru z esejů Václava Černého v „bílém řadě“ výborů z děl českých literárních vědců, kterou v Odeonu založili Jiří Pelán s Josefem Čermákem. Věděli jsme, že Odeon už nebude mít dlouhého trvání a že šance vydat knihu v jiném nakladatelství je minimální – pro Odeon se mi totiž díky Janu Lopatkovi podařilo sehnat slušnou dotaci od Českého literárního fondu a navíc jsme měli peníze i od Central and East European Publishing Project z Oxfordu. Zpracování bibliografie se ujala má kamarádka Hanka Salajková, pro knížku nám ovšem chyběl editor. Já jsem dal dohromady seznam esejů, které budou v knize zastoupeny, a jejich rozčlenění do jednotlivých oddílů, měl jsem připravené i jejich xerokopie, chyběl ovšem ten, kdo by texty jazykově připravil pro publikaci, ověřil citáty a sjednotil užívání grafických prvků v textu. Jarda byl v té době již několik týdnů v penzi a nabídl mi, že se práce ujme sám – tím celý projekt zachránil a je možno bez nadsázky říci, že jen díky tomuto jeho rozhodnutí nakonec dvousvazkový výbor Tvorba a osobnost vyšel. Druhý svazek vyšel totiž doslova v hodině dvanácté – asi týden předtím, než pro již zcela zadlužený Odeon tiskárny přestávaly tisknout. Práce na esejích Václava Černého nás s Jardou sblížila tak, že jsme si začali tykat a stali se z nás – přes věkový rozdíl více než třiceti let – opravdoví kamarádi. Jarda byl v mnohém jako kluk, nebyl problém s ním mluvit zcela otevřeně o všem, bez ostychu a pocitu nějakého generačního předělu. Nevím kolikrát jsem ho navštívil v jeho bytě na rozhraní Male-

šic a Strašnic, ale počet těch návštěv šel do desítek. Měl jsem rád jeho pokoj s osobitou atmosférou, s rohoží na zdi, se stovkami básnických sbírek, s kresbou ženy dojící krávu, s fotografiemi jeho rodného kraje a s výhledem na tramvaje jedoucí směrem k Uhříněvsi či ke strašnickému krematoriu... Pak ale přišlo stěhování do Řep, do Skuteckého ulice, na – pro mě – jakousi výspu Jardova života: pokojíček propojený s kuchyní a vedlejší ložnička, které zde měl, měly přátelskou atmosféru, byly útulné a teplé, ale já v nich cítil i něco samoty – tento pocit jsem v jeho prvním bytě nezaznamenal. Kolikrát jsem byl v Řepích? Také mnohokrát, tam jsem poznal i Jardova syna Jakuba. S Jardou jsme udělali ještě výbor z publicistiky Václava Černého Skutečnost svoboda pro Český spisovatel (to byla z devadesáti procent Jardova práce!) a vedle toho jsem ho přivedl ke spolupráci s nakladatelstvím Torst. Jarda zde mimo jiné dokončil svou redakci Rambouskovy edice prvního svazku díla Josefa Palivce, připravil k vydání Ohlédnutí Jiřiny Zábranové a podílel se na redakci pamětí Ivana Jelínka.

Vrcholem jeho práce pro Torst je důkladná redakce druhého svazku díla Josefa Palivce, kterou opět připravil Jiří Rambousek. Ostatně za Jiřím Rambousekem do Beranova u Jihlavy mě Jarda v létě 1994 vytáhl, prožili jsme tam nezapomenutelné chvíle na starosvětské verandě. Dodnes mám před očima Jardu s placatou plátěnou čepicí, jak mě vítá na perónu jihlavského nádraží. Vidím ho ale i na Ohradě na Žižkově, jak vášnivě gestikuluje a vypráví mi o Mojmiru Klánském, jak jdeme spolu na devítku v Řepích, jak jdeme z Ječné do Seidlova knihkupectví ve Štěpánské ulici, jak jíme polévku v restauraci na Vinohradské ulici nedaleko Flóry, jak přichází k Viktorovi do bytu v Brunclíkové ulici na Petřínách, jak mi blahopřeje ke svatbě na nádvoří na Strahově... Jarda mi několikrát říkal, že je šťastný, že má kolem sebe nás, kteří jsme o dvě generace mladší, protože s námi si konečně rozumí. K „nám“ počítal vedle Viktora a mě ještě Petra Borkovce a Martina Putnu, spřízněné duše ruské, o nichž mi mnohokrát nadšeně vyprávěl ještě dříve, než jsem se s nimi blíže seznámil já. Jardův vztah k vlastním vrstevníkům byl hořký, teprve dnes si uvědomuji, že mi nikdy nevyprávěl nic konkrétního o nějakém svém stejně starém kamarádovi. Zato o ženách mluvil s jakousi až posvátnou úctou k jejich tělesné krásě. Pokud šlo o jejich duši, většinou se vyjadřoval povzdechem či ironickou zkratkou, ale i údivem nad něčím, co nám mužům nikdy nebude dáno plně poznat. Jarda byl polemik, osobnost originální a nenapodobitelná. Nikdy jsem ho neviděl tesknit, snad jen až když fyzická bolest byla tak velká, že už se nedala vydržet. Jarda o svůj život bojoval, chtěl toho ještě *tolik* dodělat! Jednou z jeho posledních prací bylo, že na stroji opsal celou vzájemnou milostnou korespondenci Josefa Palivce a Heleny Čapkové. Vyjde ve třetím svazku Palivcova díla. Ještě jsme mu s Viktorem přivezli do Řep počítač, aby na něm mohl redigovat knihu překladů básní ruských exulantů U řek babylónských a dodělat Spektorského... Když na to vše vzpomínám, uvědomuji si, že největší radost mám ze skutečnosti, že se díky mé ženě Šárce a dotaci

Českého literárního fondu podařilo vydat Jardovy překlady Nikolaje Gumiljova v Květech poezie. Jardův první a poslední knižní překlad tak vyšel ve stejné edici, kruh se tak téměř symbolicky uzavřel. Přinesl jsem mu Gumiljovovo Cizí nebe do nemocničního pokoje na interně v Bohnicích zrovna v den jeho narozenin. Měl z knihy obrovskou radost, hladil ji dlaněmi. Takhle šťastného jsem jej snad nikdy předtím neviděl.

(Náčrt vzpomínky, jejíž přepracovaná a rozšířená verze bude publikována jako doslov v připravovaném vydání knihy veršů Jaroslava Kabíčka v nakladatelství Torst.)

JAROSLAV KABÍČEK / JADRANSKÉ SONETY

I.

*„Moře je velké.“
Věta, která uvedla v úžas Čechova,
když ji četl v dopise svého mladého přítele.
Kategorický soud, na který naše generace
musela zapomenout.*

1.

Jsme z generace oloupené
o barvy světa trsy hvězd
jež jako růže srdcem zřené
voní nad kouřem cizích měst.

My slýchávali vrány války
namísto kytar jižních řek
a místo mořské fialové dálky
na hruď nám blízký obzor klek.

Kdo potom může nésti vinu
že máme všichni z margarínu
nejenom kosti duši též

že nad slunce nám byla šedost
že za vášně jsme měli bledost
a mozek strávil mělkou lež?

2.

Svíraly nás dvě rovnoběžky
izolovanost prokletá
a nejvyšš od vrcholků Sněžky
my dívali se do světa.

Obruče šesti poledníků
jež drží Čechy na glóbu
podobaly se žalárníkům
či stínům tují u hrobu.

Kategorické strohé soudy
roztroušené jak horské boudy
mapovaly nám osud náš

který směl jít jen autostrádou
ne vlastní cestou – cestou zradou
kde žádný citát neměl stráž.

3.

Jak pumpa v zimě obrostli jsme ledem
jak komín zevnitř sazemi
prameny v hloubce ucpali jsme předem
než zazurčely nad zemí.

Triangulační body frází
na choulostivých výšinách
odváděly nás od nesnází
jak strach jak strach.

Stáli jsme pyšně vprostřed cesty
upjati jak do těsné vesty
do nažehlených pouček

ze kterých trčel jako zouvák
veliký přísný ukazovák
nebyl to ani malíček.

4.

Měli jsme klíče od všech zámků
od svědomí od dávných let
od nocí neklidného spánku
od lidských běd ach lidských běd.

Ty dveře my jsme otvírali
jež musí zůstat zapadlé
mají-li lidé být jak skály
ne jako dech na zrcadle.

Kolik jen skla se sesypalo
čistého skla a stále málo
bylo těch střepů v našich dnech!

Jakou jen hroší kůži nosí
kdo jimi projdou? Kdo šel bosý
měl rudou ránu v chodidlech.

5.

A vbíhala rána na předměstí
dál jako bujní bělouši
jimž v sedlech viaduktů kvěsti
se palma jisker pokouší.

Poledne horká jako žena
s kyvadly mdloby na řadrech
dál lehala si obnažená
na olejová plátna střech.

A my jak slepé navečery
vráželi v sloupy kde byl který
a lekali se luceren

jež lijí světlo na koleje
až rozkvétají v orchideje
a v ocelově modrý len.

6.

Jsme z generace která znala
svět jenom z dovolených knih
a z hříchu znát se zpovídala
jak postem krátkozraký mnich.

Slétaly ortodoxní můry
plašit kacířské ohně v tmách
a strážný anděl ved nás shůry
postříbřený jak na marách.

Ó prohibita s pevnou sponou
nezřená dějství za oponou
konvi s níž nešels pro vodu

my tak jsme se vám vyhýbali
jak metle v koutě hošík malý
jak – netřídnímu původu.

7.

Hráli jsme stále jednu scénu:
lov na úchylky Halali.
A jako torzu antickému
láskám jsme ňadra utáli.

Ke kádrovému pohovoru
zvali jsme smíška jehličí
ať nelehtá nám srdce k vzdoru
a na měšťáctví nelíčí.

A u panského dvora
Vitoušek nesměl orat
nikoho zdaleka znát.

Nechtěli jsme se vracet zpátky
z brožur však stavěli jsme citát na citát
dál rokokové letohrádky.

8.

Ne nebyli jsme prosti smutku
drobných i větších zklamání
přišli jsme však za ně důtku
jež dezertérstvím zavání.

Cejchování za každou větu
za vzplanutí i tichý chlad
začli jsme unizono hrát
jak husí krky klarinetů.

A netoužíce po výkladu
(jen písmenka na prstokladu
kterým je vzdálen smysl slov)

navykli jsme si dávat činy
jak hluché noty z nichž pak jiný
taktovkou zdvihne břeskňý krov.

9.

Nemáme na tom na všem vinu
však také nejsme bez viny
stříženi sami na ofinu
stříhávali jsme ofiny.

Růžové brýle věší na nos
dokonalosti negližé.
A opak se nám zdál být chaos
jak křížovatka z refýže.

Kdo nenaklonil pohár vína
neví jak sládne víra jiná
že hostie je bez chuti.

To staré: kdo se v Čechách bojí
ten nepřijímá pod obojí
až když ho palcát donutí.

10.

Jsme z generace oloupené
o barvy vůně chutí i hlad
vranami války. Války zřené
ze školních lavic akorát.

Pak sevřely nás rovnoběžky
izolovanost prokletá
a nejvyšš od vrcholků Sněžky
dívali jsme se do světa.

Jenom jsme stále něco měli –
a stále jsme jen něco směli
a ptát se proč? to býval hřích.

Svět chápali jsme jednou větou...
 Ach – růžové brýle nejlíp kvetou
 na očích máždrou stížených

a – moře je velké!

II.

*„Moře je modré.“
 Věta jednoho mého přítele,
 pronesená na gruzském molu.
 Problematický soud, jehož pravdy
 přecházejí jedna v druhou stejně rychle
 jako barvy moře v poezii a naopak.*

CESTA

Na mořském parníku tma bere do svých dlaní
 palubní žárovky na lanech cvičící
 a hází do vln jejich kruhy hořící
 jež bortí se jak smyčky lana za přistání.

Na dosah kreslí na tušeném břehu
 hokejku mola maják z Grebení
 u jehož pat se vlny rozpění
 jak štítý horských chat s převislým krajem sněhu.

Vprostřed těch světél tmy a bouřícího moře
 cítíš že býváš vězněm v těsné koře
 svých ohledů. Radost tě náhle jako rána bolí

žárovku srdce házíš do lanoví
 ze ssuté vlny zvedáš nové krovky
 v nichž sviští. Z očí si vytíráš zrnečka mořské soli.

RÁNO

...a ráno útloučké jak bekot dobytčete
jež kdesi daleko se z ohrad ozývá
v hladové touze po tvých travách světe
po travách tvých listí a mlazinách.

Pak strání jež pláží písčitou je celá
lehounce vyběhne a zcela nahoře
vyvěsí červánky jak skvrny svého těla
v jakési podivné a poetické hře.

Když nebe z mraků minci slunce krade
tu podiví se dobytče to mladé
že je to grošík který nosí na čele

a z radosti pak dlouze shlédne do krajiny
kde údolí si váže do uzlíku stíny
jak by to byla náruč svěží jetele.

PROMĚNY

Moře jsou hedvábné šátečky brízy
moře je teplý vlněný šál
který tě obejmě aby tě hřál
moře ti náleží a moře je cizí.

Na bárce ztracené pevninu tvoji
vynoří z vln jak žraločí hřbet
a zas ji pohltí zadává hned;
o lásky své ať člověk se bojí!

Moře jsou závratě po černém víně
moře jsou vodní mramorové síně
v dítěti hravém kde sto let jsi zakletý

abys až vyjdeš na denní světlo
jak vzácný zázrak vnímal co kvetlo
už jednou a znovu běží ti v ústrety.

AGÁVE

Na stráni která prudce do vln padá
jak sebevrah s očima jeřabin
agáve stojí vzpřímená a mladá
a podává mu na pomoc svůj stín.

Vznešené gesto od ní – což se znají
více než se znají den a vlasy hvězd
což po máji se nestýská jí
když může v žití jenom jednou kvést?

V teploučké bríze naží vláčnou šíjí
a listy u nohou jí ztuhly v drapérii
jak závoj spadlý ženám tančícím

ach ženám! S nimi stejný osud sdílí
agáve mladá: jednou kvést a v chvíli
kdy sebevrah už padá – zachránit ho vším.

CYPŘIŠE

Hřbitůvky jak z bázně ohražené dvory
hřbitůvky s cypřiši jak plíšek jak dlaň
bolestně zdobí dalmatské hory
snad každou jejich stráň.

Ach na místě kde jste právě stáli
pět stigmat Krista skrývá cypřišový kmen
a bledé ruce vápencové skály
na desce drží krátké verše jmen.

Když večer připlouvá zdráhavě po moři
a do svých vln ty skály ponoří
i hřbitůvky ty vpovzdálí

tu zdá se ti že po všech stránkách
urostlí štíhlí partyzáni
v cypřiších z hrobů povstali.

BLOUZNĚNÍ

Slunce mě málo hlídalo a moře
mě nakazilo svojí nemocí
že ležím v horečkách a moje tělo choře
se převaluje jako moře do noci.

Ztratil jsem sluch a stále slyším vlny
pokoj se propadá v rytmickém vlnění
a plný rybek je a bublinek je plný
jak soli která se na pórech zapění.

Vzbouzím se blouznivě a všechno se mnou plyne
obloha stropu okno moře siné
i věci o nichž nemám ponětí.

Svět zdá se rovinou která mě vždycky zradí...
– Kdy bárky myšlenek tou proměnlivou hládí
vyplují opět k dalekým ostrůvkům paměti?

DUBROVNÍK

Na skalách před pevností Ravellino
dívají se lidé do příboje:
přináší mušličky každou jinou
a rozhoupává lodičky a bóje.

Já se k navečeru díval na rybáře
jenž – vyhrnuté nohavice paže holé
od slané bóry vyleptané tváře –
rozkročen stával na chudičké jole.

Sedl na záď těžkou sítí nakloněnou
a levou paži jako kotvu olověnou
spustil podél člunu.

Pravou rukou v loďce s bázní zašátral
a pak v ní – s větve lehoučké – rty obíral
poslední zbylý hrozen.

ZÁPAD SLUNCE NAD MOŘEM

Nejdříve medajlonek zlatý
na bílém krku obláčku
pak rudé jabko dětské paty
jež zkouší ptačí otáčku.

Na chvílku rozlomí se v půlky
a z hyperbolických drah
vytvoří prsy a čtyři hůlky
jak v přesýpacích hodinách.

Teď lampa hoří na obzoru
převráceně knotem dolů
teď už je z ní jen korálek

jenž kutálí se po přílivu
až kdesi zmizí. Není divu
– takový malý korálek.

BÓRA

Dnes rádí bóra... Zpité tamaryšky
ve spárách věčně modlících se skal
házejí svoje parfémové šišky
do moře jako v roztančený sál.

Ach moře sál kde tmavě modrá s bílou
drží se v kole náhlí milenci
až roztrhne se o břeh s nesmyslnou silou
v kapičky jež má vavřík na věnci.

Ty smrti tragické každičky okamžik
opláče albatros a námořnický křik
a tamtam vln jak přidušené hrany...

A přece moře modrá s bílou tančí dál
milence odvážnější láká divý sál
zvlněný bórou jako srdce na vše strany.

SBOHEM

Moře můj tvrdý božský zpovědníku
háďátko na gruzském molu
vezmi si dinár z mého kapesníku
ať se zas shledáme spolu.

Z náruče vyhod' sněhobílé růže
z mehany zpívají teskně
valovi tvé že překrývají muže
zrak tvůj se dalece leskne.

Sentimentem tě moře může klamat
jenom ten kdo ti nerozumí za mák
ale i to se musí naučit.

Vždyť proto jen ti člověk tolik věří
že hloubek v sobě též se nedoměří
a ví jak dlouho vraky umí tlít –

ty moře modré!

Dubrovník, září–říjen 1956

JAROSLAV KABÍČEK / Z NEOTIŠTĚNÝCH PŘEKLADŮ II

CHARLES CROS/
HIEROGLYF

Tři okna patří k mému pokojíku:
milénka, moře, smrt,
rudá krev, zeleň, fialový šláť.

Sladkosti, ženo, kdo by jhem tvým zhrd!

Chlad oken, zvony, vůně čilimníku,
moře, smrt, milénka,
nic necítit, než to co laská tvář...

Ó ženo, čistší nežli kropenka!

Je večer v září, zlato obratníku,
smrt, láska, mořská hladina,
zaplavuje mě tma, jíž vládne snář.

Ženo, ach ženo, rakvi smyslná!

BILANCE

O láskách božsky nádherných jsem snil,
o pažích, jejichž vínem bych se zpil,
a o královstvích, kde bych v zlatě žil.

Jí bylo šestnáct a mně o dva víc.
Na ryzácích jsme vyjížděli vstříc
rozkoším, o nichž stěží lze co říct.

Vyznání lásky v dětské důvěře
ve věčnost; sliby – žádné otěže.
Jediným jměním byly kadeře.

Duše se vyhly našim potřebám
a hvězdy byly nedostupné hrám.
Do kouta tiše šel jsem umřít, sám.

Charles Cros (1842–1888), francouzský básník.

JAROSLAV KABÍČEK / SMRT V LÉTĚ

Přibitý klid nedělního odpoledne. Vaříč slunce, na který nikdo nepostavil ani nejmenší mráček.

Jediným pocitem, který ho ovládá, když vchází do nemocniční chodby, lesknoucí se zelenavým emailem stěn a zapáchající ne karbolou, na kterou byl připraven, ale výpary moče, je tupost a strach. Svírají mu křečovitě prsty, buší srdcem do vpadlého hrudníku, aby si udělaly co nejvíce místa v jeho nitru.

V prvním patře v ohybu chodby čeká ofačovaná tvář a ukazuje na dveře.

Tady leží, pojdte, čeká vás.

Strach si nemilosrdně vymáhá svůj životní prostor.

Vejde do pokoje a opět se zastaví.

Slyší jasně několik hlasů, jak si navzájem předávají sdělení: Syn. Zdá se mu neomalené, že to říkají tak nahlas.

Pane Hora, je tu váš syn, zaslechne znovu. Je to řečeno opět stejně hlasitě, s důrazem, skoro jako výtkou některému z těch ležících nehnutých těl, že se nezvedá, že na sebe neupozorní, že nedělá nic pro to, aby tohoto mladíka přitáhlo ke své posteli.

Chce se vrhnout sám k některému z těch špinavě žlutých lůžek, oddělených uličkami, ale neví ke kterému, nevidí mezi nimi rozdíl. Před očima se mu míhají černé skvrny. A tu na jedné spatří své jméno. Tati? vydechne, když přeběhne tu zamlženou vzdálenost ode dveří k oknu a skloní se nad obličejem, který nezná. Z namodralých tváří, plochých a rozrytých jako dlaň, na něho hledí oči, ale nejsou to oči, rozeznává zrnka hnědi na destičce bezbarvé blány a trne, aby se ta zrnka při nějakém pohybu nesesypala. Aby tomu zabránil, nahne svůj obličej kolmo nad otcovu hlavu.

Jak je vám, tati?

Ústa pod ním se neznatelně pohnou, ale vychází z nich jen pramínek dechu, který nestačí rozechvět hlasivky. A zrnečka hnědi, zadržovaná před sesutím neviditelným vnitřním magnetem, na něho obrátí několik blyskotajících plošek poznání a radosti, nepodporovaných však žádným hnutím v tváři, která se marně namáhá vytvořit úsměv.

Usměje se proto sám.

Dneska už nikoho nepoznává, uslyší za zády, až se skoro lekne. Ani už nemluví. Měl jste přijet včera, mladý pane, říká jiný hlas. Cítí, jak se v něm náhle začíná zvedat nenávisť k těm lhostejným hlasům, cítí v sobě tu věž ze zkřížených břevnen, která vypínají jeho záda a šíjí a nutí ho vzpřímit se proti nim.

Slyší vás!

Ale při setkání s jejich udivenými smířenými pohledy, které jeden po druhém upadávají ze stopek a zaklesávají se do ok jeho frajerského svetru, se nenávislná věž začíná bortit a jeho hlava se opět skloní nad žlutou čpící postel.

A mysl mu začíná zaplavovat bezradná nemohoucnost. Musí se pohnout, musí chvíli myslet na něco jiného, nebo se mu udělá slabo, obrátí se mu žaludek.

Poposedne si proto a opře se rukou o noční stolek. Stojí na něm nedopitá sklenička čaje a balíček sucharů, rozlepený, ale ubyly z něho sotva dva tři suchary. Za balíčkem sucharů zmuchlaný kapesník a bůhvíproč také občanská legitimace a nůžky, polozakryté talířkem od másla.

Tu se za ním znovu hlasitě ozve:

Má tam nějaké jídlo. Měl byste si ho vzít,

Zdá se mu tak absurdní jejich neustálá starost o něho, že dlouho nechápe, co mu tím chtějí říct. Jak si mohou myslet, že by mohl mít chuť k jídlu? Teprve tato otázka však uvolní jeho zaplavený mozek a dovolí mu pochopit, vstát a říci zcela klidně a jen poněkud tišeji než mluvili oni:

Přijde sem matka. Ale jídlo si vezměte, zkazilo by se.

Kdosi otevírá noční stolek, bere z něho kus bábovky, nějaké piškoty, balíček sucharů, začíná se dělit s ostatními, obchází i postele těch, kdo nemohli nebo nechtěli vstát.

Poprvé si všimne jejich náměsíčního kruhu. Zastavuje se očima na každém z nich, zatímco oni mu vykládají o svých chorobách, ale on neposlouchá, snaží se uhodnout stáří každého a určit dobu jeho zbývajícího života. Je to tak bezděčné, tak absolutně nezávislé na jakékoli slušnosti, na jakémkoli zákonu, jejichž příkázání nosíme v sobě a jež nám zbraňují o něčem mluvit, ale ne o tom přemýšlet, že teprve lhůta čtyřiceti let, kterou odhadl pro vytáhlého mladíka stejného stáří jako on, a nemožnost vyplnit ji jakoukoli konkrétní budoucností jeho ani svou, vyjma faktu smrti, vrátí nejprve jeho pohled a pak i kroky k otcově lůžku.

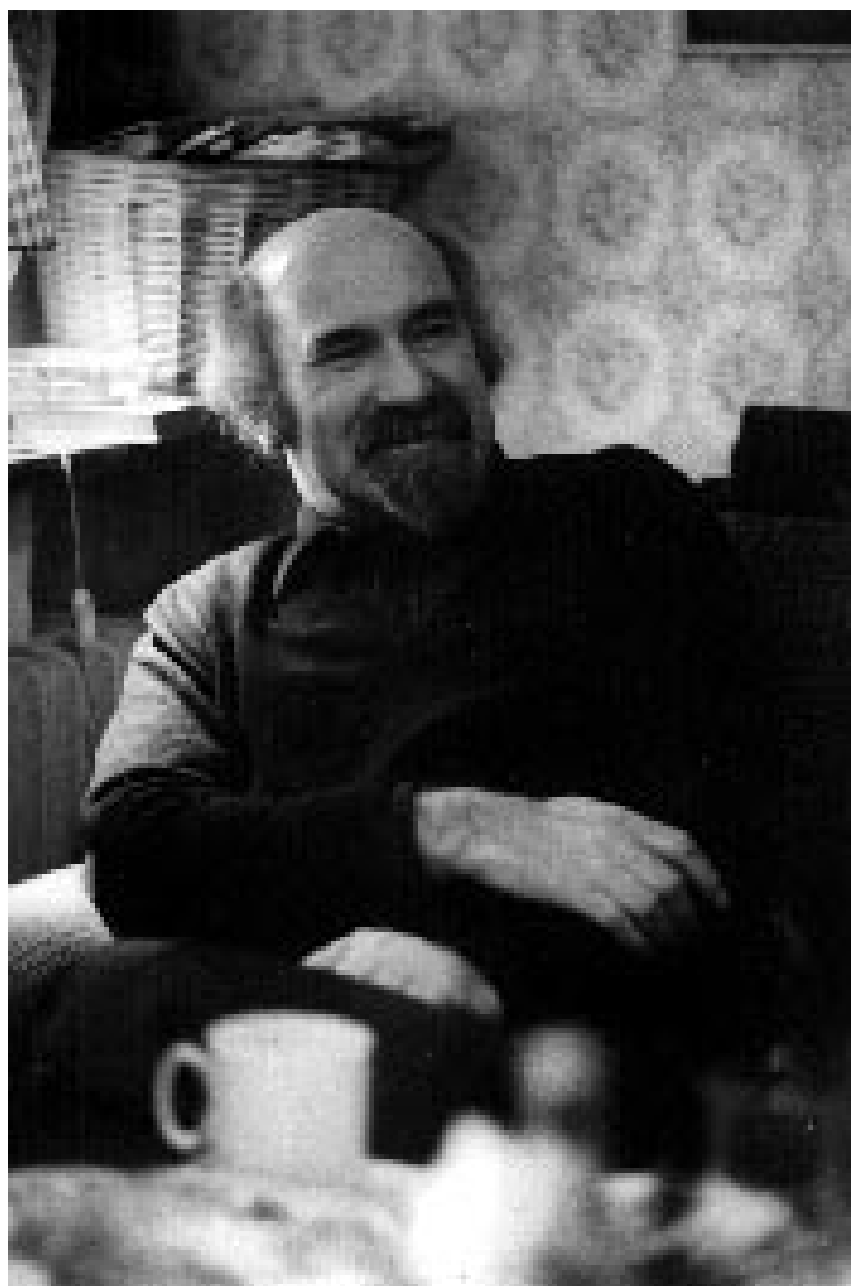
Když si znovu sedá na jeho okraj, skupina bílých nemocničních košil se rozesadí na vedlejší prázdnou postel a útržkovitě, ale podrobně, mu líčí průběh a jednotlivé stavy otcovy choroby...

Včera ještě jedl. Snědl asi tři suchary s máslem a pil čaj. Po večerní vizitě mu stoupla horečka. Sestřička mu pomohla udělat potřebu. Ptala se ho, jestli ještě něco chce. Snažil se mluvit, ale marně. Sestřička čekala a pak odešla. Nakonec přece začal mluvit. Slaboučce. Volal maminku a vás. Jmenujete se Jiří, ne? Chtěl, abyste mu někdo ostříhal nehty na nohou. Nerad chtěl nějakou službu na cizích. Snad se styděl.

Vyprávějí dál, soustředěně je poslouchá, ale pomalu přestává vnímat smysl vět a zůstává jenom na jejich zvukovém povrchu. Vztahuje ruku k nočnímu stolku, na němž má v mysli zaznamenaný onen lesklý předmět, bere jej, prostrkuje palec a uka-

zováček pravé ruky do jeho ok, nahýbá hlavu nad otcovy oči, které jediné jsou živé z celého obličejce a vrhají slábnoucí reflexy hnědých krystalů stále na ono místo, kde se tak dlouho neobjevoval, a které, když jim nyní nastavuje svou tvář, nepatrně zesílí své záření, a které podivuhodně probouzejí a zbystřují a uklidňují jeho nervy, takže se dokáže sklonit až k otcovým rtům, políbit je, říci: Ostříhám vám nehty, tati..., takže může udržet slzy, odhrnout deku, spatřit bílé kosti nohou, třící prsty s deseti přerostlými nehty, takže dovede pečlivě ostříhat bez pocitu hnusu jeden prst po druhém, všechny modré a ploché a chladné jako plátky plechu, takže dokáže poslouchat jejich občasné cvrnknutí o podlahu, o kostru postele, o sklo přivřeného okna, – okna, za nímž sálá vaříč slunce, na který nikdo nepostavil ani jediný mráček.

BEZ J. K.

VZPOMÍNKA NA MLADŠÍHO SPOLUŽÁKA

S Jaroslavem Kabíčkem jsem se i potkával i míjel na tábořském nádraží asi tak od roku 1942, kdy jsem byl terciánem reálného gymnázia a on, primánek, se vmísil mezi nás na perón, kde jsme po vyučování vyhlíželi vlaky k domovům. Ten můj mě vozil jen pět kilometrů směrem na písek, ten jeho mu zastavoval asi po dvaceti kilometrech směrem ku Praze. Společně jsme se báli „anglánských kotlárů“, letců, kteří rozbíjeli parní kotle lokomotiv, společně nás po heydrichiádě učili ve škole „hajlovat“, společnou řeč jsme však našli mnohem později.

Pocházel z malé, někde za Sodoměřicemi zastrčené vesničky, kde jsem poprvé v životě viděl jinovatku na selské duchně, když jsme se tam spolu po lednové noci do rána probudili. Bylo to v druhé polovině padesátých let, ve sněhu za humny jsme rozpoznali liščí stopy, a sedláci tam pořád ještě nechvátali do JZD.

Nedlouho před tímhle zážitkem z „české Sibíře“ mě Kabíček navštívil v literární redakci rozhlasu na tehdejší Stalinově třídě po odvysílání mých překladů z tatarského básníka Musy Džälila. Přišel mi ukázat své rukopisné verze. Překlady se mi líbily, vycházely ze stejných metodických, syntaktických i rýmotvorných principů, takže jsme Dželílův Moabitský sešit, na nějž jsem měl i nakladatelskou smlouvu, vydali nakonec spolu. Byla to jeho překladatelská prvotina. Pošetile jsme si tenkrát mysleli, bůhvíjakou revoltu těmi svými českými verzemi nepácháme. Moabitský sešit tatarského národního hrdiny, popraveného nacisty za organizaci odboje v zajateckém táboře, nesměl být totiž za života Josifa Visarionoviče vydán ve jménu sloganu „co zajatec, to zrádce“.

My jsme sice vycházeli z prvního ruského sešitku edice Ogoňok, ale pro knižní vydání jsme trvali na překladech přímo z tatarštiny. Nakladatelství se tedy zavázalo zaplatit cestu i honorář za řádkový překlad tatarskému lingvistovi, my jsme měli zajistit ubytování v soukromí. Náš host Šamíl Machmudov ze sebe chrlil doslovné překlady z tatarštiny do ruštiny, a my jsme se divili, jak byly ty naše původní předlohy z pera ruských básníků volné, k nevíře zjednodušující, až libovolné.

Jsou to prasata, zasyčel sršatý a vesničansky expresivní Jaroslav a vzápětí se poštěkal s tatarským komsomolcem o zřůdnosti sovětského komunismu. Nepadli si prostě do oka, a já se bál, že vystrašený a před první zahraniční cestou nepochybně na KGB poučený tatárek ho udá na velvyslanectví, kam se jednou týdně chodil zpo-

vídat. To už by pak Jarda nemohl být ani přidavačem u zedníků restaurátorské party Malé Strany. To už by pak...

Teď snad o tom, jak se ta zednická malta absolventu VŠPHV a potom redaktoru nejmasovějšího týdeníku Květy přihodila.

Poslali ho po objetí Tita s Chruščovem na služební cestu na Balkán. Jarda fandil nonkonformní, vlastní jugoslávské cestě ke komunismu a napsal o všem, co v té zemi viděl, velmi erudovanou, poctivou reportáž. Jenomže maršál Tito opět zazlobil a bohužel ta reportáž už byla venku. Kreml Tita opět odvrhl – a odnesl to Kabíček.

Přes den míchal maltu a přidával na fasádách, po večerech doma překládal své Ukrajince, Drače, Korotyče, i klasické ruské symbolisty s příklonem k Andreji Bělému. Zajímavé jsou i jeho české verze poezie Ilji Erenburga, Eduarda Mieželaitise. A dalších, mnohých dalších básníků. A také jeho poznámky k nim, jeho úvodní a někde i průvodní slova, zachovaná v archivu Českého rozhlasu.

Vjačeslava Ivanova i popraveného akméistu Nikolaje Gumiljova v Kabíčkových českých verzích vysílal rozhlas mnohem dřív než byli zařazeni do antologie Kolo inspirace. To už jejich překladatel v době „tání“ přešel od zedníků do redakce časopisu Československo, kde se mu šéfredaktorka Marta Čepičková, dívčím jménem Gottwaldová, v slabé chvíli svěříla, že otec jí dal pytlík zlata pro případ „kdyby se něco semlelo, aby se zdejchla, aby nemusela žebrot“. Dal jsem tenkrát Jardovi své čestné slovo, že to nikde navyslepičím.

V těsně předpezipním věku přešel do redakce literární revue Světová literatura. Po sametové revoluci pracoval i v Odeonu, žel, už ve stadiu jeho likvidace. I v rodinném soukromí měl smůlu. Ani zdraví ho moc neposlouchalo. Úctyhodným knižním výborem z poezie Nikolaje Gumiljova, vydaným v MF 1995, se velmi důstojně rozloučil se svým až asketicky skromným, pracovitým, mnohem spíše bolestným a smutným než radostiplným životem.

Ale se mnou v paměti se jen tak nerozloučí
protestanský tenorek a blesky jeho očí.

VÁCLAV DANĚK

(...) Jarda byl mým kolegou v redakci cizojazyčných časopisů Orbisu do roku 1968 (mne v dubnu 1969 vyhodili co agenta kapitalistického Západu). Hovořivali jsme o poezii (já jsem Jardu předtím znal jen jako překladatele Ševčenka). Jarda se zděsil, když jsem podepsal Chartu. V roce 1979 jsme se potkali naposled na Karlově mostě. Znova jsem ho uděsil svým avanturismem: „Ty chceš teď před penzí odejít do exilu? Budeš tam ztracen!“ – Ale já jsem už tehdy věděl, že o Karlově mostě psala verše Marina Cvetajeva – a psala z pražského exilu Rilkemu. Vlastně jsem se na exil těšil: že si změřím síly ve svobodném světě. Exulantem jsem se začal vlastně cítit až po

roce 1990 (předtím nebyl čas na smutnění – bylo hodně starostí o disent a podporu české věci na Západě). Když teď čtu Literárky, vídám, že všechno je jinak, než jsme si v Chartě i v exilu představovali. A nejsmutnější je, že se stále častěji dočítám, jak odešel někdo z české kultury. Když uvažuji o svém návratu (ve stáří se chci vrátit domů), ptám se, zda tam ještě najdu někoho ze starých kamarádů. Jaroslav Kabíček už tam nebude.

KAREL TRINKIEWITZ

Jaký byl vlastně Jaroslav Kabíček? Znal jsem ho už od konce padesátých let, často jsme se vídali. A přece nemohu na tuto otázku uspokojivě odpovědět. A ani v letech před listopadem 89, kdy jsme společně pracovali v redakci Světové literatury a kdy jsme denně byli vedle sebe, se mi nepodařilo ho dokonale poznat. Jen dvakrát odkryl více než asi chtěl. Poprvé to bylo u skleničky červeného vína v roce 1988, kdy mi přinesl ukázat výtisk svého překladu veršů Andreje Bělého Bratr kentaur, který tehdy právě vycházel díky Odeonu. Jaroslav byl šťastný, že jeho mnohaletá práce nad složitým básnickým textem tohoto velkého ruského poety, kterého zbožňoval, spatřuje konečně světlo světa. Mluvili jsme o tom, jak nelehká, ale i nevděčná je práce překladatele, zvláště veršů, jak obtížné je zvolit tu nejlepší variantu, která vystihuje duch předlohy, hovořil o svých literárních láskách, k nimž ruští symbolisté rozhodně patřili... A podruhé, kdy se mi svěřil o něco víc, než měl ve zvyku, bylo krátce po listopadu 89 při náhodném setkání v Celetné ulici. To už nebyl ve Světovce, ale v redakci nakladatelství Odeon. Řeč přišla i na to, jak prožíval normalizační dobu. Bolestně nesl ponížení, které ho postihlo po srpnu 68, kdy, jak říkal, se stal druhořadým, neplnohodnotným člověkem, kdy nemohl naplno uplatnit své schopnosti. Ztrátu čtvrtstoletí už prý nedohoní.

Jaroslav nebyl sdílným člověkem, do svého soukromí nepouštěl jen tak kdekoho. Neměl rád velká slova ani halas kolem sebe. Byl to uzavřený, introvertní, noblesní člověk, soustředěný především na svou práci. Měl obrovský cit pro čest a spravedlnost. Soudě podle jeho vztahu k životu i podle jeho povahy, dovedu si ho představit – dovolte mi to – jako středověkého rytíře. Dnes na něho vzpomínám jako na rytíře ducha.

VÁCLAV FALADA, 15. 5. 1996

BEZ JAROSLAVA KABÍČKA

Být mladý je snadné. I zestárnout dovede kdekdo. Zestárnout však do krásy a zralé moudrosti takové, jakou kolem sebe přirozeně šířil překladatel a editor Jaroslav Kabíček, když jsem ho (proč tak pozdě!) směl poznat – to bývá velmi vzácný dar.

Jaroslav Kabíček nebyl zahrnut v encyklopedii Kdo je kdo, není ani ve Slovníku českých spisovatelů od roku 1945. Většina lidí ho znala jako jméno v tiráži – jméno překladatele těch nejjemnějších, nejvybranějších ruských básníků – Afanasije Feta, Vjačeslava Ivanova, Borise Sluckého, Nikolaje Gumiljova, z končin ruským blízkých Tarase Ševčenko či Vitalije Korotyče, Justinase Marcinkevičiuse a Eduardase Mieželaitise. Ještě snáze mohla veřejnost přelétnout očima tiráže knih Odeonu a Torstu, děl Václava Černého a Josefa Palivce in primis, a na jménu editora či redaktora nespočinout – proč by to měla činit.

Jaroslav Kabíček o slávu, ba o přirozenou známost ani nestál. Když jsem uvedl jména pěti překladatelů a autorů výboru na návrhu titulního listu antologie U řek babylónských, prvního a posledního díla, na kterém jsem s ním mohl spolupracovat, zlobil se: To patří až dozadu a hodně malým písmem.

Oč tedy stál Jaroslav Kabíček?

O to, aby řád kosmu šel svým chodem pravidelným. A věděl, že řád kosmu začíná poctivým a vyčerpávajícím výčtem pramenů v ediční poznámce. Že kulhá-li jen jediná stopa jambu, začíná kulhat vše. A že jeho místo v tomto kosmickém soukolí je až „dole“, že je aristotelsky mimetikem mimesis, který je povinen přesně napodobit i kulhání, dopustil-li se ho básník originálu. Proto tak trpěl překlady zflikovanými, necitlivými, které semelo v jednom kolovrátku básníka jakékoliv doby, stylu a naturelu. „Tohle přece není Pasternak!“ – tloukl dlaní do knihy.

„Tak o tom napište, srovnejte ty překlady, nenechte to tak“ – já mu na to.

„Ále, víte, Martine, když mně už se do toho nechce.“

Nechápal jsem dlouho proč.

Výbor z Nikolaje Gumiljova Cizí nebe, na jehož vydání musel Jaroslav Kabíček čekat taková léta – nejdřív z důvodů politických a poté ekonomických, podepisoval v nemocnici rukou roztrášenou.

Antologii ruské emigrační poezie U řek babylónských už Jaroslav Kabíček nikomu nepodepíše.

MARTIN C. PUTNA

(přetištěno z *Literárních novin*,
1996)

NE, NEZEPTAL...

Zemřel překladatel Jaroslav Kabíček – a já jsem ten poslední, kdo má právo o něm psát. Znali jsme se rok a měsíc. Jednu chvíli mi ale před očima vyanul obraz, v němž se na samém kraji letní chodby, za oslepujícím obdélníkem vchodu míjejí dvě skvrny světla. Na zlomek vteřiny se propletou – potom jedna sklouzne do sluneční záplavy a druhá těká dál do hloubi neznámého domu. Nevzrušila mě metafora vycházení a vcházení, mě zamrazilo z té letmosti a lehkosti, které zdálo se, měly svůj vážný řád a vážnou krásu. Proto tyhle řádky.

Potkali jsme se nad antologií ruské exilové poezie v lednu loňského roku. Když jsem tehdy („tehdy“ – před třemi týdny by to slovo bylo směšné, teď už ne) vstoupil do pokoje v bytě Zadražilových, kde se konala první schůzka, seděl tam v křesle drobný muž s obrovskými přerostlými kotletami – měl je sčesané na uši a na skráně jako malá křídla – a krátkou bílou bradkou. Vybavila se mi Olešova věta o Buninovi: „Jeho bradka, kterou jsem viděl z profilu, byla tvrdá a ohnutá jako rukojeť hole.“ Nevím, myslím si, že Oleša mínil vycházkovou hůl, ostrou, elegantní; tohle však byla rukojeť jiné hole, lesní, poutnické. Jaroslav Kabíček se zvedl a tiše představil, tak tiše, že jsem ho celý večer oslovoval „pane Kubíčku“. Když jsme pak pozdě v noci scházeli k tramvaji, zjistil, že zapomněl šálu. „Vrátím se s vámi“, řekl jsem, ale připadlo mi, že to nejsem já, kdo se s překladatelem Gumiljova a Georgije Ivanova ze zbožňované antologie Ústa slunce pomalu vrací osvětlenými ulicemi.

Vidím se v jeho řepském bytě. Stěny plné kompletních odeonských edic. Chodím sem a tam, s vyvrácenou hlavou čtu hřbety. Jaroslav Kabíček stojí u okna – tílko, šle, hubené ruce, znovu ta sukovitá bradka – a čte nějaký můj překlad z Vladislava Chodaseviče. Vzápětí se ke mně obrací a říká: „Nerýmujte v první sloce slova, která v dalších slokách hrají druhé a třetí housle.“ Pak hledáme ve slovníku slovo „šapokljak“. Znamená „sklápěcí cylinder“.

Do antologie ruských emigrantů překládal kromě jiných i Borise Poplavského. Když byl hotov, přinesl jej se slovy: „Krom těchtole deseti básní mám ještě sedm jiných. Ale to jsem si jen zkoušel odlišnou polohu, to není nejpoplavštější Poplavskij. Dáme tam jen těch deset.“

Znovu řepský byt. Tentokrát sám. Dělán korekturu, ale myslím na to, že šuple u pravé nohy je plné utajených Kabíčkových básní, které po léta psal. Vytáhnu šuple a hned zas přirazím. Ta vteřinová báseň byla rýmovaná, měla krátké verše, myslím, že to byl sonet.

Nemocniční říjnová zahrada, zezlátlé kaštiny, slunce ještě hřeje. Jaroslav Kabíček v modrém županu, v placaté čepici z tlusté kostkované vlny, bez které jsem ho venku nikdy neviděl. Pestrobarevní pacienti na verandě pavilonu lemované tlustými trámy s vyřezávanými hlavicemi. Jak jdeme, pod podrážkou co chvíli zatlačí kašta-

nová hrudka. „To je jako v Rusku, jako z Feta,“ říkám. Přikývnutí.

Zeptal jsem se ho někdy, kterým autorem začínal? Nezeptal. Zeptal jsem se, který ze svých překladů má raději než jiné? Nezeptal. Proč se nepokusil vydat vlastní sbírku? Taky ne. Ptal jsem se, co by ještě rád přeložil? To ano. „Děřavina,“ řekl.

Jak takovéhle texty končívají? Napíše se, že ten, kdo odešel, je u svých nejbližších, kteří jej předešli. A možná, že Jaroslav Kabíček teď opravdu rozmlouvá s Gumiljovem, Bělým nebo Borisem Sluckým. Ocituje se nějaký vhodný verš nebo strofa – v Kabíčkových překladech je takových nepočítaně. Nechce se skončit ani jedním. Na stole mi leží rozdělaná Nabokovova báseň s podivným veršem, jemuž nerozumím, na který jsem se chtěl Jaroslava Kabíčka přepat. Nakousnutá báseň, protivně zadržnutý rytmus, nedopadající rým...

PETR BORKOVEC

(přetištěno z *Lidových novin*, 10. 2. 1996)

JAROSLAV KABÍČEK, 11. 10. 1931 – 2. 2. 1996, překladatel z ruštiny, litevštiny, ukrajinštiny a francouzštiny, editor. Pracoval mj. i jako redaktor Květů, Světové literatury a Odeonu. V posledních letech spolupracoval jako editor s nakladatelstvími Torst a Český spisovatel.

BIBLIOGRAFIE PŘEKLADŮ

Samostatná knižní vydání

- Ivan Drač, Teliženské léto, MF, Praha 1964
 Andrej Bělýj, První setkání, MF, Praha 1966
 Andrej Bělýj, Hvězda, Lidové nakl., Praha 1968
 Ivan Drač, Dívčí prsty, Lidové nakl., Praha 1971
 A. A. Fet, Roční doby života, Lidové nakl., Praha 1974
 Alexandr Tvardovskij, Z lyriky těchto let, MF, Praha 1975
 Eduardas Mieželaitis, Kontrapunkt, Odeon, Praha 1975
 Tvar větru, Deset současných ukrajinských básníků, ČS, Praha 1975
 Vitalij Korotýč, Možnosti, Lidové nakl., Praha 1976
 Gleb Gorbovskij, Nové léto, Odeon, Praha 1976
 Taras Ševčenko, Bílé mraky černá mračna, ČS, Praha 1977
 J. A. Baratynskij, Vyznání za soumraku, MF, Praha 1977
 Alexej Surkov, Předtucha jara, Lidové nakl., Praha 1977
 Alexandr Mežirov, Monolog, Lidové nakl., Praha 1978
 Myslím na tebe, Sovětská milostná lyrika, MF, Praha 1978
 Salomeja Nérisová, Litevská sonáta, Odeon, Praha 1978
 Maksim Tank, Korespondence se zemí, Lidové nakl. 1980
 Architektura ohně, Ruská sovětská poezie 70. let, Práce, Praha 1980
 Stepan Hostyňák, Neorámovaný prostor, MF, Praha 1982
 Boris Sluckij, Dlouhé poledne, ČS, Praha 1985
 Eduardas Mieželaitis, Ikarův stín, ČS, Praha 1986

Ivan Drač, Sicilská obrana, Odeon, Praha 1987
 Andrej Bělyj, Bratr kentaur, Odeon, Praha 1988
 Justinas Marcinkevičius, Za živé i mrtvé, Hejkal, Havlíčkův Brod 1994
 Nikolaj Gumiljov, Cizí nebe, MF, Praha 1995

Knižní vydání se spoluautorským podílem

Musa Džälil, Moabitský sešit, s Václavem Daňkem, Svět sovětů, Praha 1958
 Slavko Janevski, Tanečnice na dlani, s Emanuelem Fryntou a Pando Kolevským, Odeon, Praha 1979
 Ráno pod Karpatami, Výbor z poezie a prózy ukrajinských spisovatelů východního Slovenska, s Václavem Židlickým, ČS, Praha 1983
 Alexandr Tvardovskij, Lyrické sloky, s Ludkem Kubištou, Praha 1990

Účast v kolektivních antologiích

Mladá sovětská poezie I-III, Svět sovětů, Praha 1963; Kolo inspirace, Svět sovětů, Praha 1967; Zásoba světla, ČS, Praha 1973; Den poezie s 33 mladými sovětskými básníky, MF, Praha 1975; Zvony v jezerech, ČS, Praha 1977; Země sovětů v poezii a v próze I-II, Lidové nakl., Praha 1977; Štafeta času, ČS, Praha 1978; Křížovatky vesmírných cest, Naše vojsko, Praha 1979; Zlato v azuru, Odeon, Praha 1980; Lyrické dopisy do Čech, ČS, Praha 1980; Sovětská poezie 20. století, Odeon, Praha 1982; Slunce v jantaru, ČS, Praha 1982; Poezie přelomu století, MF, Praha 1982; Blízko hvězd, ČS, Praha 1985; Ústa slunce, Odeon, Praha 1985; Ohnivé květy, Odeon, Praha 1987; Sólo na tětivu, MF, Praha 1989; Boris Pasternak, Hvězdný déšť, ČS, Praha 1989; U řek babylónských, TORST, Praha 1996

Sbírký či básnické cykly časopisecky

B. I. Antonyč, Rotace, Světová literatura 1/1990
 Ivan Drač, Černobylská madona, Sovětská literatura 5/1990

Píseň o náhle oživlých

Rozsévač obhléd setbu vsetou,
však pomodlil se raději.
Vzkříšením věčným hroby kvetou
a srdce živých naději.

Co kvést má, zkvete, a co zajde,
to obětní je tvůrci daň,
pokorná, sladká, kterou najde
zkoušené srdce, zkratlá skrář.
Snad ani mrtví nespí v rově,
ta nejdražší daň z životů.
Vždyť v každé písni skrívánkově
procimou. V srdci tlukou.

Antonín Sova

Se zármutkem oznamujeme, že
pan

Jaroslav KABIČEK

zemřel v Praze 2. února 1996
a tamtéž byl pochován.

Rodina